

JAVNA USTANOVA SPOMEN-PODRUČJE JASENOVAC

1. SKUPLJANJE GRAĐE

1.2. Terensko istraživanje

- Nastavljen projekt snimanja audio-video zapisa preživjelih jasenovačkih zatočenika. Djelatnica Spomen-područja Jasenovac Jelka Smreka sa stručnim snimateljem Dubravkom Kuhtom snimila sjećanje Jovana Oroza iz sela Mlaka (RH)
- Kustosi Spomen-područja Jasenovac Jelka Smreka i Đorđe Mihovilović nastavili sa prikupljanjem novih izvora o žrtvama ustaškog logora Jasenovac u cilju dopunjavanja podataka u Poimeničnom popisu žrtava koncentracijskog logora Jasenovac (knjižnice, Savezi boraca, muzeji, arhivi, spomen obilježja u RH i BiH).
- Stručni djelatnici i djelatnici tehničkog odjela JUSP Jasenovac, nekoliko puta su obilazili spomeničke lokalitete u Uštici, Mlaki, Krapju i Staroj Gradiški te snimali zatečeno stanje masovnih grobnica i spomen-obilježja.
- Prilikom radova na uvođenju plinovoda u mjesto Jasenovac pronađeni su paljevinski ostaci i ostaci zida bivšeg logora III Ciglena Jasenovac. Pronađeno nekoliko predmeta (cigla). Mjesta pronalaska označena su i ponovno zatvorena.

1.3. Darovanje

Preživjeli zatočenici i obitelji stradalih u logorima Jasenovac i Stara Gradiška darovali su JUSP Jasenovac 22 muzejska predmeta:

Zbirka dokumenata: 11 dokumenata

- Logorske dopisne karte i sjećanja preživjelih zatočenika

Zbirka fotografija: 11 fotografija

- Fotografije stradalih i preživjelih zatočenika logora Jasenovac i Stara Gradiška.

1.7. Ostalo

U Obrazovnom centru Spomen-područja Jasenovac je snimljeno je nekoliko učeničkih radionica.

2. ZAŠTITA

2.1. Preventivna zaštita

- Zaštita JUSP Jasenovac obuhvaća redovito održavanje spomeničkog prostora u Jasenovcu i spomen obilježja ostalih logorskih prostora.
- Tijekom 2008. g. radilo se na uređenju masovnih grobnica u Krapju, Uštici i na logorskom groblju Limani u Jasenovcu.
- U redoviti program održavanja JUSP Jasenovac od 2007. uključena je i Stara Gradiška (logorsko groblje i objekt "Kula"), te su djelatnici tehničkog odjela kosili dvorište Kule i logorsko groblje, a zatim nastavili redovito održavanje. Zbog opasnosti urušavanja Kule, djelatnici tehničkog odjela, onemogućili su nekontrolirani pristup objektu i na vanjske zidove postavili znakove upozorenja/opasnosti od urušavanja te o tome izvijestili Ministarstvo kulture.

2.2. Konzervacija

Konzervatorsko restauratorski radovi

- Krajem studenog 2008. započeli radovi na restauraciji i zaštiti logorskog Spomen - vlaka.

3. DOKUMENTACIJA

Zbirka dokumenata

Voditeljice zbirke: Maja Kućan i Ines Sogonić, kustosice

- Svi neinventirani dokumenti iz Zbirke inventirani su u programu M++, tako da neinventiranih dokumenata više nema (osim 5 dokumenata koji su trenutačno izloženi u muzeju.)
- Započeta je reinventarizacija u programu M++ predmeta koji su uvedeni u stare inventarne knjige.

- U programu M++ do kraja 2008. inventiran je 391 dokument, od čega 300 tijekom 2008. g. (inventirala ih je Maja Kućan.)
- Dva zapisa u zbirci dokumenata u M++ su zajednički zapisi za skupove dokumenata, koji su pojedinačno također računalno inventirani, ali ne u programu M++ nego u programu MS Excel (zbog drukčije prirode podataka prema kojima se ti dokumenti klasificiraju i pretražuju, za njih su izrađene posebne tablice.) To su:
  - 745:JSV-445/07 D – Upitnici bivših zatočenika logora Jasenovac i Stara Gradiška (tijekom 2008. g. Maja Kućan inventirala je 23 upitnika. Ukupno je do kraja 2008. inventirano 1790 upitnika.)
  - 745:JSV-446/07 D – Sjećanja bivših zatočenika logora Jasenovac i Stara Gradiška (do sad je inventirano 657 sjećanja u tablicu Microsoft Excela, sva tijekom 2008. g. Inventirala ih je Ines Sogonić, kustosica). Procjena ukupnog broja sjećanja je oko 900.
- 2008. g. započeta je i izrada digitalnih fotografija Zbirke dokumenata. Maja Kućan je do kraja 2008. skeniranjem i fotografiranjem izradila 531 slika za 257 dokumenata. Te su slike pridružene zapisima u programu M++.

Zbirka predmeta

- Voditeljica zbirke: Jelka Smreka, kustosica
- U 2008. u programu M++ obrađena su 32 muzejska predmeta.

Zbirka fotografija

Voditelj zbirke: Đorđe Mihovilović, kustos

- Unutar Zbirke fotografija u programu M++ upisano je i obrađeno 1.467 jedinica.
- Od ukupnog broja tijekom 2008. g. obrađeno je 355 fotografija.
- Paralelno uz obradu novih fotografija provedena je nova unutarnja preraspodjela na podzbirke. Umjesto dosadašnje podjele na podzbirke prema tematskom sadržaju, tijekom 2008. zbirka fotografija podijeljena je na nove podzbirke. Tako je npr. uvedena podzbirka fotografija Dragoja Lukića sa preko 700 fotografija i podzbirka fotografija iz Muzeja narodne revolucije BiH s oko 400 fotografija, koje su dosada bile rascjepkane na nekoliko tematskih podzbirki (npr. rad u logoru, Zemaljske komisije, ustaše, ubijanje u logoru, ...). U njih su dosada bile uključene i fotografije iz drugih izvora. Zbog toga je unutar programa M++ bilo neophodno izvršiti kontrolu već obrađenih fotografija, njihovo inventiranje i reinventiranje, kao i provjera legendi i brojeva na poleđini istih.

- Većim dijelom izvršeno je i dislociranje zbirke sa tri lokacije u ladičar koji se nalazi u depou, s ciljem objedinjavanja zbirke na jednom mjestu.
- U tijeku je izrada registra fotografija po novim podzbirdama, s ciljem lakšeg snalaženja u zbirci, odnosno lakšeg rukovođenja i pronalaska traženih fotografija.

Fonoteka

Voditeljica: Maja Kućan, kustosica

- U programu M++ inventirano je 75 audiokaseta, od toga 3 tijekom 2008.

Fond digitalnih i magnetskih zapisa

Voditeljica: Ines Sogonić, kustosica

- U fond digitalnih i magnetskih zapisa uvedeno je u programu M++ ukupno 236 zapisa, od čega 16 novih zapisa tijekom 2008.

Press Clipping

Voditeljica: Ines Sogonić, kustosica

- U tablice Microsoft Worda uvedeno je 3.059 novinskih članaka, od čega tijekom 2008. novih 1087 članaka.

3.6. Hemeroteka

U programu M++ tijekom 2008. prikupljena su i obrađena 3 novinska članka.

3.8. Stručni arhiv

U stručnom arhivu JUSP Jasenovac računalno (MS EXCEL program) je obrađeno 1.017 arhivskih jedinica.

4. KNJIŽNICA

Knjižnica JUSP Jasenovac koja je dostupna i vanjskim korisnicima sadržava ukupno 1753 knjige. Od velikog broja tijekom 2008. darovanjem ili kupnjom nabavljenih knjiga, 92 su uvedene u knjigu inventara biblioteke. Upis su izvršili Ines Sogonić i Đorđe Mihovilović.

4.1. Nabava

Darovanjem i kupnjom prikupljeno je 92 novih naslova.
(darovanje: 89 naslova, izdanja SP Jasenovac: 3 naslova)

4.2. Stručna obrada knjižničnog fonda

Tijekom 2008. inventarizirane su 92 bibliotečne jedinice.

4.4. Služba i usluge za korisnike

JUSP Jasenovac nema posebno ustrojenu službu za korisnike, već kustos koji vodi knjigu inventara knjižnice izdaje knjige. Tijekom 2008. g. bilo je 7 vanjskih korisnika.

5. STALNI POSTAV

5.1. Novi stalni postav

Tijekom 2008. učinjena su tehnička poboljšanja u novom muzejskom postavu. Napravljeni su novi sadržaji na DVD-ovima koji se prikazuju na monitorima. Izmijenjeno je nekoliko plazma monitora čija kvaliteta nije bila na zadovoljavajućoj razini.

6. STRUČNI RAD

6.5. Posudbe i davanje na uvid

Uvid u muzejsku građu ostvarilo je 11 korisnika za različite projekte: znanstvene radove i istraživanja, doktorske disertacije, programe obrazovanja, seminarske radove te za snimanje dokumentarnih filmova o Jasenovcu.

6.6. Sudjelovanje na kongresima i savjetovanjima

- Studijsko putovanje, stručni posjet u Parizu (Muzej Shoah), Vukovaru (izložba japanskih umjetnika na temu poruka mira, Muzej na Ovčari), Trevisu (SPJ kao prošlogodišnji dobitnik međunarodne nagrade Carlo Scarpa), a organizaciji ICOM-a posjet muzejima u Sarajevu.
- Od 14. do 17. prosinca 2008. Maja Kućan je u ime ustanove prisustvovala plenarnoj sjednici Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance, and Research u Beču.

6.8. Stručno usavršavanje

- Obzirom da JUSP Jasenovac u okviru svoje muzejske djelatnosti veliku pažnju poklanja obrazovanju mladih, svi stručni djelatnici JUSP Jasenovac sudjelovali su u radu međunarodnog seminara za nastavnike The Holocaust – History & Memory, koji je od 25-27. siječnja 2008. održan u Zagrebu i Jasenovcu.
- Maja Kućan položila je stručni ispit za zvanje kustosa 9. i 10. lipnja 2008. 11. lipnja prisustvovala je seminaru "MDC - muzeji - kustosi u Muzejskom dokumentacijskom centru u Zagrebu.
- Ines Sogonić položila je stručni ispit za zvanje kustosa 15. i 16. prosinca 2008.

6.9. Stručna pomoć i konzultacije

Svim korisnicima koji su zatražili uvid u muzejsku građu i dokumentaciju pružena je stručna pomoć. Stručni djelatnici Spomen-područja Jasenovac odgovorili su pismeno na 112 zahtjeva za podatke o stradalima u jasenovačkim logorima.

6.12. Informatički poslovi

U suradnji s tvrtkom Utilis, d.d. iz Zagreba, izrađuje se nova web stranica SPJ koja će sadržavati i Poimenični popis žrtava KCL Jasenovac, Spomen-područja Jasenovac.

6.13. Ostalo

Stručni djelatnici su radili i na slijedećim obvezatnim poslovima:

Prikupljanje muzejske građe

- Snimanje iskaza preživjelih zatočenika
- Otkup muzejske građe, pregovori, otkup, ugovor, pohrana u SPJ
- Nadzor iskopa plinovoda preko SPJ, prikupljanje nalaza, dnevnik iskopavanja
- Web stranice SPJ - izrada idejne koncepcije, scenarij, konzultacije stručnog kolegija, koordinacija poslova između kolega na izradi web stranica, konzultacije s informatičarima oko dizajna i strukture web stranica, koordinacija poslova na recenziji, lekturi, korekturi i prijevodu istog, priprema muzejske građe za postavljanje na web stranice, pregledi tekstova, pregledi verzija web stranica obavlja Jelka Smreka. U pisanju tekstova i pripremi priloga (izbor muzejske građe, skeniranje iste) sudjelovali su svi stručni djelatnici JUSP Jasenovac. Rad na izradi web stranica JUSP Jasenovac počeo je početkom rujna 2008. S informatičarima je dogovoren daljnji postupak postavljanja web stranica JUSP Jasenovac na internet te je upućen zahtjev za zakup stranica. Očekujemo da bi nove web stranice JUSP Jasenovac do konca ove godine bile postavljene na internet. Nove web stranice JUSP sadrže i Poimenični popis žrtava KCL Jasenovac 1941-1945, s mogućnošću poimenične pretrage žrtava. Postavljanje web stranica JUSP Jasenovac s Poimeničnim popisom žrtava na Internet, stručni kolegij JUSP Jasenovac ocijenio je prioritetnim u ovoj godini radi čestih upita i pritužbi, pa i najavljenih sudskih tužbi (preko Državnog odvjetništva RH, ureda Predsjednika RH, Ministarstva kulture RH) zbog popisa svih žrtava Drugog svjetskog rata koji je na Internet postavio Jasenovac Research institut iz New Yorka, navodeći za sve te osobe kao mjesto stradanja ustaški koncentracijski logor Jasenovac, bez obzira na stvarno mjesto stradanja i izvršitelja zločina.
- Poimenični popis žrtava KCL Jasenovac 1941-1945.: putem terenskih istraživanja i kroz kontakte s rodbinom i prijateljima žrtava, Đorđe Mihovilović i Jelka Smreka prikupili su u ovom razdoblju dodatne podatke za 3.102 osobe ubijenih u KCL Jasenovac. Prema dopisima rodbine, prijatelja, Savezima boraca NOR-a provjerili su podatke za osobe koje smo već imali u Popisu i unijeli u napomenu nove izvore koji verificiraju točnost podataka u Popisu.
- Poslove oko privremene posudbe Radioaparata iz logora Lepoglava i Stara Gradiška, inv. oznake HPM/PMH 530, koji je iz SPJ bio posuđen muzeju Židovskog nasljeđa u NewYorku - dopisi za osiguranje istog, zahtjev za dozvolu produženja privremene posudbe, pisane obavijesti o svim aktivnostima oko privremene posudbe istog vlasniku

Hrvatskom povijesnom muzeju, Gradskom zavodu za zaštitu spomenika kulture, Zagreb, Muzeju židovskog nasljeđa i Kunsttransu koji je proveo izvoz kulturnog dobra, obavila je Jelka Smreka. Radioaparat je vraćen u SPJ, ponovno izložen u Memorijalnom muzeju i o tome, uz zapisnik o primopredaji, dopisom su izvješteni Hrvatski povijesni muzej i Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture.

8. STRUČNI I ZNANSTVENI SKUPOVI I SEMINARI U ORGANIZACIJI I SUORGANIZACIJI MUZEJA

8.2. Stručni skupovi

- Agencija za odgoj i obrazovanje i Spomen-područje Jasenovac u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa RH i Ministarstvom kulture RH, održali su od 28. do 30.1.2008., u Zagrebu i Jasenovcu, povodom Dana sjećanja na holokaust, međunarodni seminar The Holocaust – History & Memory za nastavnike osnovnih i srednjih škola.
- Učesnici seminara "Učenje o ljudskim pravima" posjetili su Spomen-područje Jasenovac gdje su razmijenili iskustva s djelatnicima Spomen-područja Jasenovac o radu na ljudskim pravima.
- Međunarodni ITF je tijekom 2008. g. organizirao dva skupa u Austriji - u svibnju i prosincu na kojem je sudjelovala Delegacija RH.

10. IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA

10.1. Tiskovine

- U sklopu uspostavljene biblioteke SPJ pod nazivom *Banalnost zla* urednice Tee Benčić Rimay izdana je i promovirana knjiga Nataše Mataušić *Jasenovac, Fotomonografija*.
- U prosincu 2008. g. izdana je knjiga, prijevod s engleskog jezika, *Kako objasniti Auschwitz svome djetetu* autorice Annete Wiewiorke.

11. EDUKATIVNA DJELATNOST

11.1. Vodstva

- Za posjetitelje Spomen-područja Jasenovac organizirana su stručna vodstva uz razgledavanje spomeničkog prostora i pomoć posjetiteljima u pretraživanju Baze podataka stalnog muzejskog postava i Poimeničnog popisa žrtava KL Jasenovac. Stručna vodstva stranih posjetitelja obavljana su na engleskom i njemačkom jeziku. Spomen-područje Jasenovac posjetilo je 48 organiziranih grupa.
- Izvršen je prihvati i stručno vodstvo posebnih posjetitelja: posjet kolegica iz Gradskog muzeja Požega, dva puta posjet kolegica i kolega iz Gradskog muzeja Karlovac, bibliotekara- učesnika seminaru održanog u Jasenovcu, dva puta posjet požeškog biskupa monsinjora Antuna Škvorčevića s gostima - 80 katoličkih svećenika iz Slovenije, ministra vjere Srbije Bogoljuba Sijakovića, grupe povijesničara iz Međimurske županije, županijske turističke komisije za dodjelu nagrada "Zeleni cvijet"

11.4. Ostalo

Obrazovanje

- Programe Obrazovnog centra tijekom 2008. prošlo je oko 1.000 učenika osnovnih i srednjih škola i studenata, organiziranih u 29 grupa.
- Jelka Smreka inicirala je u proljeće 2008. pokretanje projekta "Poruke mira Obrazovnog centra Spomen-područja Jasenovac". Projekt je dobro prihvaćen od učenika i studenata, i njihovih nastavnika, koji su prošli obrazovne programe Obrazovnog centra SPJ, i izložba postavljena u Obrazovnom centru se dopunjuje se novim eksponatima.
- Đorđe Mihovilović je uz "standardni" obrazovni program koji se koristi u radu sa školskim grupama u Obrazovnom centru Spomen područja Jasenovac izradio "alternativne" tj. modificirane verzije tog programa. Oni se u osnovi baziraju na standardnom programu, ali su u sadržaj ukomponirani elementi koje taj program čine snažnijim. Izradio je i prikupio priloge za biografije pojedinih stradalnika i pripremio različite vrste tekstova koje učenicima omogućavaju da shvate i percipiraju činjenice vezane kako za pojavu, nastanak i djelovanje ustaškog pokreta, tako i za moralne i općeljudske vrijednosti s kojima bi posjetitelji tj. učenici iz Jasenovca trebali otići.
- Maja Kućan izradila je drugu modificiranu verziju standardnog obrazovnog programa, u kojoj učenici dobivaju dodatne materijale (ulomke iz svjedočanstava bivših zatočenika i

reprodukcije ustaških rasnih zakona i proglasa) i dodatna pitanja o temi "Rasni zakoni" koji im pomažu da shvate određene teme s kojima su, u radu prema standardnom obrazovnom programu, ranije učeničke grupe imale teškoća.

- Maja Kućan također je izradila nastavnu jedinicu koja kroz sudbinu jednog preživjelog zatočenika logora Stara Gradiška, tada šestogodišnjeg dječaka Tedija Draušnika, (pomoću reprodukcija predmeta i dokumenata i snimke svjedočenja Tedija Draušnika) govori o djeci-zatočenicima u logorima Stara Gradiška i Jasenovac.
- Krajem siječnja 2008. g. Đorđe Mihovilović sudjelovao je na seminaru Strategije učenja i poučavanja o holokaustu, gdje je predstavio nastavnu jedinicu koju je kao član povjerenstva Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske izradio za potrebe HNOS-a na temelju video iskaza SHOAH fondacije iz Los Angelesa. Na seminaru su sudjelovale i Ines Sogonić i Maja Kućan.
- Krajem listopada 2008. Đorđe Mihovilović predstavio je obrazovni program JUSP Jasenovac nastavnicima i profesorima županijskog aktiva Međimurske županije u Čakovcu.

Projekti

- Vodič muzejskog postava (sačinjen prema prijedlogu dopuna i izmjena novog stalnog postava Memorijalnog muzeja SPJ) - razrada idejne koncepcije, dopune scenarija, konzultacije s mogućim dizajnerom, priprema fotografskog materijala. Vodič muzejskog postava je pripremljen i čeka realizaciju izmjena i dopuna muzejskog postava.
- Prijedlog izmjena i dopuna muzejskog postava: kroz konzultacije s kolegama razrađen je prijedlog izmjena i dopuna muzejskog postava koji su izradili Jelka Smreka i Đorđe Mihovilović, pripremljena je muzejska građa potrebna za elektronsku prezentaciju, a za potrebe izmjena pregledom različitih izvora sačinjena je baza podataka o ustašama na dužnosti u KCL Jasenovac. Za tu je potrebu izvršen detaljan pregled i analiza velikog dijela izvora (dokumenti, fotografije, literatura) koji se nalaze u našoj ustanovi. Prikupljeni su podaci za 1.012 osoba. Đorđe Mihovilović voditelj je izrade baze podataka o ustašama na dužnosti u KCL, a pregled izvora izvršili su svi stručni djelatnici.
- Staza sjećanja - izrada idejne koncepcije, scenarij, konzultacije stručnog kolegija, koordinacija poslova na recenziji, lekturi, korekturi i prevođenju istog te priprema istog (tekstovi i slikovni prilozi) za arhitektonsko rješenje. Staza sjećanja je u pripremi tj.

idejni projekt je realiziran, a prezentiran je u Američkom muzeju Holokausta. Poslovi na stazi sjećanja odrađeni su u prvoj polovici godine.

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU

12.1. Press

Putem Press Cut agancije SPJ se tjedno dostavlja press clipping iz svih novina u RH, a koji su vezani uz Jasenovac. Tijekom 2008. g. prikupljeno je oko 1.087 tekstova vezanih za tu temu.

12.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

Povodom primjedbi na stalni muzejski postav i upita vezanih za žrtve evidentirane u Poimeničnom popisu SPJ, djelatnici ustanove (Nataša Jovičić, Jelka Smreka i Đorđe Mihovilović) nekoliko su puta davali izjave za tiskane medije.

12.4. Promocije i prezentacije

- U studenom 2008. g. SP Jasenovac primilo je uglednu nagradu J.J. Strossmayer za najuspješniji izdavački poduhvat u 2007. g. za knjigu Jelke Smreke i Đorđa Mihovilovića *Poimenični popis žrtava KL Jasenovac*, urednice knjige Tee Benčić Rimay. Nagradu je dodijelila HAZU.
- U sklopu uspostavljene biblioteke SPJ pod nazivom *Banalnost zla* izdana je i promovirana knjiga Nataše Mataušić *Jasenovac, Fotomonografija*.

12.7. Ostalo

Komemoracija u povodu obilježavanja proboja logoraša održana je 20. travnja 2008. Pokrovitelj je bio Hrvatski sabor i predsjednik Luka Bebić tom prigodom održao je svečani govor, uz predsjednika RH Stjepana Mesića i potpredsjedniui Vlade RH Jadranku Kosor. U ime preživjelih zatočenika/ca sjećanja na stradanja u NDH evocirao je preživjeli zatočenik. Komemoraciji je prisustvovalo oko 3.000 posjetitelja.

14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

Spomen-područje Jasenovac posjetilo je 7.999 posjetitelja (6.376 domaćih i 1.281 strani). Veći broj posjetitelja individualno je posjetio Spomen-područje, dok je ostatak došao u 51 organiziranoj grupi.

15. FINANCIJE

15.1. Izvori financiranja

Spomen-područje Jasenovac u 100%-tnom iznosu financira se iz proračuna Ministarstva kulture RH.